

KILPAILUVIRASTO
KONKURRENSVERKET

ESITYS
Dnro 832/61/02

1 (23)

6.11.2006

Markkinaoikeus
PL 118
00131

MARKKINAOIKEUDELLE

Esitys Euroopan Yhteisön (EY) perustamissopimuksen 81 artiklan sekä kilpailunrajoituksista annetun lain 4 §:n vastaisten kilpailunrajoitusten toteamiseksi ja kilpailunrikkomismaksun määräämiseksi Lastentarvike Oy:lle

6.11.2006

1 Asia

1. Lastentarvike Oy:n jälleenmyyntisopimukseen sisältyvät aktiivisen ja passiivisen myynnin kiellot

2 Osapuolet

2. Lastentarvike Oy, Helsinki

3 Kilpailuviraston esitys markkinaoikeudelle

3. Kilpailuvirasto esittää, että markkinaoikeus toteaisi Lastentarvike Oy:n syyllistyneen EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n kieltämään menettelyyn, jossa Lastentarvike Oy esti valikoivassa jakelujärjestelmässä olevia jälleenmyyjään:
  - a) myymästä Lastentarvike Oy:ltä hankkimiaan lastenvaunuja ja lastenrattaita toimialueensa ulkopuolella oleville loppukäyttäjille (aktiivisen myynnin kieltäminen);
  - b) myymästä ja markkinoimasta Lastentarvike Oy:ltä hankkimiaan lastenvaunuja ja lastenrattaita sähköisissä välineissä ja valtakunnallisissa myynti- ja ostoilmoitteluun erikoistuneissa lehdissä (passiivisen myynnin kieltäminen).
4. Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksun suuruudeksi satatuhatta (100.000) euroa.

4 Asian vireilletulo

5. Kilpailuvirasto sai 23.09.2002 Oy Oratel Ltd:ltä toimenpidepyynnön,¹ jonka mukaan Lastentarvike Oy (jäljempänä "Lastentarvike") solmii jälleenmyyjensä kanssa sopimuksia, jotka estävät kauppiaita myymästä muiden kuin Lastentarvikkeen markkinoimia tuotteita. Toimenpidepyynnön tekijä katsoi tämän olevan silloin voimassa olleen kilpailunrajoituslain vastaista. Oratel hakeutui konkurssiin vuoden 2004 keväällä.

5 Asiaselostus

6. Kilpailuvirasto pyysi 9.12.2002 Lastentarviketta toimittamaan virastolle jäljennöksen voimassa olleesta jälleenmyyntisopimuksesta,² jonka yritys toimitti 27.12.2002.³
7. Sopimuksesta ilmeni, että Lastentarvike kielsi valikoivassa jakelujärjestelmässä olevilta jälleenmyyjiltään

¹ Liite 1, Oy Oratel Ltd:n virastolle lähettämä toimenpidepyyntö.

² Liite 2, Kilpailuviraston 9.12.2002 Lastentarvikkeelle toimittama kirje.

³ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimus.

6.11.2006

- aktiivisen myynnin toimialueensa ulkopuolella oleville loppukäyttäjille sekä
- sähköisissä välineissä tapahtuvan myynnin ja markkinoinnin loppukäyttäjille sekä valtakunnallisissa myynti- ja ostoilmoitteluun erikoistuneissa lehdistä tapahtuvan myynnin ja markkinoinnin loppukäyttäjille.

Lisäksi sopimus sisälsi viitteitä tietynmerkkisten tuotteiden myyntiä koskevasta kilpailukiellosta, joita Lastentarvike olisi jälleenmyyjille asettanut.

8. Kilpailuvirasto aloitti asian tarkemman selvittämisen kilpailukieltoviittausten ohella sopimuksesta ilmenneen aktiivisen ja passiivisen myynnin kiellon perusteella. Kilpailuvirasto lähetti toimenpidepyynnön tekijälle selvityspyynnön 18.2.2003.⁴ Oy Oratel Ltd täydensi toimenpidepyyntöään vastineella 25.2.2003.⁵
9. Kilpailuvirasto toimitti asiassa 9.7.2004 Lastentarvikkeelle vastinepyynnön,⁶ jossa alustavasti todettiin yhtiön noudattamien jakelusopimusten lainvastaisuus. Yhtiölle annettiin aikaa 30.8.2004 saakka ilmoittaa, mihin toimenpiteisiin se ryhtyy esitettyjen kilpailunrajoitusten ja sellaiseksi epäiltyjen suhteen. Lastentarvikkeelle myönnettiin pyynnöstä lisäaikaa vastineen toimittamiselle, mutta koska vastinetta ei saatu lisääjankaan kuluessa, virasto ilmoitti telefaksilla 5.11.2004,⁷ että se on toimitettava viimeistään 12.11.2004 mennessä. Toistuvista kehotuksista huolimatta yhtiö ei toimittanut pyydettyä selvitystä asiasta. Virasto oli tämän jälkeen yhteydessä Lastentarvikkeen asiamieheen uudelleen vielä 13.4.2005, jolloin asiamies lupasi selvittää voimassa olevan tilanteen ja informoida virastoa asiasta. Virasto sai Lastentarvikkeelta vastauksen lopulta 21.4.2005.⁸
10. Kilpailuvirasto lähetti 23.9.2005 Lastentarvikkeelle päätösluonnoksen selvityksen kohteena olleiden kilpailunrajoitusten lopettamiseksi⁹ ja esitysluonnoksen seuraamusmaksun määräämiseksi.¹⁰ Lastentarvikkeelle varattiin mahdollisuus vastineen antamiseen luonnoksista. Lastentarvike toimitti virastolle 20.10.2005 vastineensa,¹¹ jonka liitteenä oli sen jälleenmyyjille 20.10.2005 lähettämä kirje sekä kopio jälleenmyyntisopimuksen muutetusta sopimuskohdasta. Tämän lisäksi Lastentarvike lähetti 24.10.2005 virastolle lisäselvityksen liikevaihdostaan ja lastenvaunujen ja -rattaiden osuudesta liikevaihdosta.¹² Kilpailuviraston selvitysten aikana muuttaman-

⁴ Liite 5, Kilpailuviraston Oy Oratel Ltd:lle 18.2.2003 lähettämä selvityspyyntö.

⁵ Liite 6, Oy Oratel Ltd:n 25.2.2003 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön.

⁶ Liite 7, Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 9.7.2004 lähettämä vastinepyyntö.

⁷ Liite 8, Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 5.11.2004 lähettämä telefax.

⁸ Liite 9, Lastentarvikkeen 21.4.2005 virastolle toimittama vastine.

⁹ Liite 11, Kilpailuviraston 23.9.2005 lähettämä päätösluonnos selvityksen kohteena olleiden kilpailunrajoitusten lopettamiseksi.

¹⁰ Liite 12, Kilpailuviraston 23.9.2005 lähettämä esitysluonnos seuraamusmaksun määräämiseksi.

¹¹ Liite 13, Lastentarvikkeen 20.10.2005 virastolle toimittama vastine Kilpailuviraston esitysluonnokseen.

¹² Liite 14, Lastentarvikkeen 24.10.2005 virastolle lähettämä lisäselvitys.

6.11.2006

sa jälleenmyyntimallisolimuksen Lastentarvike toimitti virastolle 25.10.2005.¹³

11. Kilpailuvirasto lähetti Lastentarvikkeelle vielä 11.7.2006 selvityspyynnön,¹⁴ jossa yritystä pyydettiin ilmoittamaan viimeisimmän tilikauden mukaisen liikevaihtonsa sekä ilmoittamaan, mistä maista se maahantuo lastenvaunuja ja lastenrattaita sekä, mikä osuus prosentteina kokonaisyntimäärästä on tuontia. Vastausaikaa annettiin 1.8.2006 asti, mutta sitä pidennettiin Lastentarvikkeen pyynnöstä viikolla. Lastentarvike ilmoitti 8.8.2006 antamassaan vastineessa, että sen liikevaihto viimeksi päättyneellä tilikaudella oli n. 11 miljoonaa euroa, josta lastenvaunujen ja –rattaiden myynnin osuus oli n. [poistettu liikesalaisuutena] %, eli n. [poistettu liikesalaisuutena] euroa. Vaunujen ja rattaiden myynti on kokonaisuudessaan tuontia ja Lastentarvike tuo lastenvaunuja ja –rattaita Ruotsista [poistettu liikesalaisuutena], Kiinasta [poistettu liikesalaisuutena], Puolasta [poistettu liikesalaisuutena] sekä Italiasta [poistettu liikesalaisuutena]. Lastentarvike arvioi oman kappalemääräisen markkinaosuuden olevan n. [poistettu liikesalaisuutena] ja euromääräisen markkinaosuuden n. [poistettu liikesalaisuutena] lastenvaunujen ja –rattaiden myynnistä Suomessa.¹⁵
12. Kilpailuvirasto toteaa vielä, että se on jo vuonna 1999 (Dnro 841/61/97) ilmoittanut Lastentarvikkeelle, että sen valmisteilla oleva jälleenmyyntisolimus ei tule täyttämään tammikuussa 2000¹⁶ voimaan tulevan EY:n vertikaalisia sopimuksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen vaatimuksia muun muassa aktiivisen markkinoinnin ja Internet-markkinoinnin osalta. Lisäksi kirjeessä todettiin, että tulevassa ryhmäpoikkeusasetuksessa asetettavat vaatimukset ovat pääosin samoja kuin silloin sovellettavat tapauskäytännön perustuvat vaatimukset.¹⁷

5.1 Lastentarvike Oy:n 21.4.2005 toimittama vastine

13. Lastentarvike Oy toimitti 21.4.2005 vastineen¹⁸ Kilpailuviraston 9.7.2004 lähettämään vastinepyyntöön, jossa virasto alustavasti otti kantaa Lastentarvikkeen jakelusopimuksen eräisiin kilpailunrajoituksiin.
14. Vastineen mukaan Lastentarvike oli korjannut sopimuksessa olevan kohdan, jossa kielletään aktiivinen myynti oman toimialueensa ulkopuolelle ja Internet-markkinointi. Uudistettu sopimuskohta kuuluu seuraavasti: "Jälleenmyyjä sitoutuu aktiivisesti markkinoimaan Tuotteita tässä sopimuksessa sovituin tavoin ja mahdollisesti muutoin Päämiehen kanssa erikseen so-

¹³ Liite 15, Lastentarvikkeen muutettu jälleenmyyntimallisolimus.

¹⁴ Liite 16, Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 11.7.2006 lähettämä selvityspyyntö.

¹⁵ Liite 17, Lastentarvikkeen 8.8.2006 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön.

¹⁶ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999 tuli voimaan 1.1.2000 ja sitä sovelletaan 1.6.2000 lähtien.

¹⁷ Liite 18, Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 10.11.1999 toimittama kirje.

¹⁸ Liite 9, Lastentarvikkeen 21.4.2005 virastolle toimittama vastine.

6.11.2006

vittavin tavoin Toimialueella".¹⁹ Lastentarvike totesi vielä, että se tulee esittämään jälleenmyyjilleen vanhojen sopimuksien muuttamista edellisen tekstin mukaiseksi.

15. Kilpailukiellon eli tietynmerkkisten tuotteiden myyntikiellon osalta Lastentarvike totesi, että sopimus on teknisesti kirjoitettu siten, että se sanamuotonsa osalta koski lähinnä tilannetta, jolloin uusi sopimus uuden jälleenmyyjän kanssa tehdään. Sopimuksentekohetkellä tuleva jälleenmyyjä ilmoittaa mahdolliset muut edustuksensa, jotka yksilöidään sopimuksen liitteessä. Sopimuksen mukaan Lastentarvike hyväksyy nämä edustukset. Yhtiön mukaan poikkeuksetta näin on myös toimittu. Sopimustekstin mukaan "Päämies hyväksyy liitteessä 7 yksilöityjen tuotteiden markkinoinnin ja myynnin."²⁰ Lastentarvikkeen mukaan sopimusehto ei tarkoita sitä, että hyväksyminen olisi jotenkin valikoivaa tai diskriminoivaa eli, että vain joitakin tiettyjä tuotteita hyväksyttäisiin. Sopimuksen mukaan Lastentarvike hyväksyy kaikki jälleenmyyjän ilmoittamat ja liitteessä yksilöidyt kilpailevat tuotteet. Vastineessa todettiin edelleen, että Lastentarvike katsoo sopimusehdon sekä sen sanamuodon että sen käytännön soveltamisen tasolla olevan lainmukainen.

5.2 Lastentarvike Oy:n 20.10.2005 antama vastine

16. Lastentarvike lähetti virastolle 20.10.2005 vastineensa²¹ Kilpailuviraston päätösluonnokseen selvityksen kohteena olleiden kilpailunrajoitusten lopettamiseksi ja esitysluonnokseen seuraamusmaksun määräämiseksi. Tässä Lastentarvike viittaa 21.4.2005 lähettämäänsä vastineeseen, jonka mukaan se on korjannut tarkastelun kohteena olevan sopimuskohdan. Muilta osin jälleenmyyntisopimuksia ei ole muutettu. Vastineen mukaan Lastentarvike on 20.10.2005 lähettänyt muutetun sopimustekstin jälleenmyyjilleen hyväksyttäväksi ja katsoo siten panneen Kilpailuviraston päätöksen täytäntöön viraston päätösluonnoksessa edellyttämällä tavalla, joten esitys markkinaoikeudelle ei sen mielestä ole tarpeen.

6 Lastentarvike Oy

17. Lastentarvike Oy kuuluu Suomen Emmaljunga Ky -konserniin, kotipaikkana Helsinki. Yhtiön toimialana on lastentarvikkeiden, lähinnä lastenvaunujen, hoitovälineiden ja lelujen valmistus, korjaus, vienti ja tuonti sekä vähittäis- ja tukkumyynti. Pääasiallinen liiketoiminta perustuu kuitenkin lastenvaunujen ja -rattaiden markkinointiin.
18. Lastentarvikkeen tuotteita myydään Suomessa noin kahdessakymmenessä sen omassa liikkeessä ja n. 15 valtuutetun jälleenmyyjän toimesta. Yhtiön

¹⁹ Liite 15, Lastentarvikkeen muutetun jälleenmyyntisopimuksen kohta 4.9.

²⁰ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen kohta 12.

²¹ Liite 13, Lastentarvikkeen 20.10.2005 virastolle toimittama vastine Kilpailuviraston esitysluonnokseen.

6.11.2006

liikevaihto vuonna 2005 oli n. 11 miljoonaa euroa, josta lastenvaunujen ja –rattaiden myynnin osuus oli n. [poistettu liikesalaisuutena] %.²²

7 Markkinaolosuhteet ja -rakenteet

19. Lastentarvikkeiden kokonaismarkkinoista ei ole saatavilla tarkkoja tilastolukuja liikevaihdon ja myyntimäärien osalta. Eri markkinalähteistä saatujen tietojen perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että alan vuosiliikevaihto on noin 25 milj. euroa. Lukuun ei sisälly esimerkiksi lastenvaatteita.
20. Oratelin tekemä toimenpidepyyntö kohdistuu lastenvaunujen ja –rattaiden jakelusopimukseen. Kilpailuvirasto on tämän perusteella selvittänyt lastenvaunujen ja –rattaiden myyntimarkkinoita, joka on lastentarvikkeiden myynnissä yksi keskeisin tuoteryhmä. Lastenvaunuja ja –rattaita maahan tuovat Lastentarvike Oy:n lisäksi ainakin ENG Finland Oy ja Britax Pohjolan Lapset Oy. Kilpailijoilta saatujen tietojen perusteella Kilpailuvirasto arvioi Lastentarvikkeen markkinaosuuden olevan lastenvaunujen ja –rattaiden vähittäismarkkinoilla [poistettu liikesalaisuutena] %. Lastentarvikkeen oman arvion mukaan sen markkinaosuus on näillä markkinoilla n. [poistettu liikesalaisuutena] %.²³ ENG Finland Oy:n ja Britax Pohjolan Lapset Oy:n markkinaosuus on kunkin osalta arvioitu [poistettu liikesalaisuutena] prosentiksi. Lastenvaunujen ja rattaiden merkkivalikoima on laaja, mutta kolmella suurimmalla yrityksellä arvioidaan olevan 70-75 prosentin osuus Suomen koko markkinoista.

8 Oikeudellinen arviointi

8.1 Merkitykselliset markkinat

21. Merkityksellisiin tuotemarkkinoihin kuuluvat kaikki tuotteet ja/tai palvelut, joita kuluttaja pitää keskenään vaihdettavissa tai korvattavissa olevina niiden ominaisuuksien, hintojen ja käyttötarkoituksen vuoksi.
22. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat muodostuvat alueesta, jolla asianomaiset yritykset ovat sitoutuneet tarjoamaan kyseisiä tavaroita ja palveluja, jolla kilpailuedellytykset ovat riittävän yhtenäiset ja joka voidaan erottaa vierekkäisistä maantieteellisistä alueista erityisesti kilpailuedellytysten huomattavan erilaisuuden perusteella.
23. Merkitykselliset markkinat, joilla tiettyä kilpailuasiasia käsitellään, määritellään yhdistämällä tuotemarkkinat ja maantieteelliset markkinat. Tässä tapauksessa kilpailunrajoituksia ja niiden vaikutuksia voidaan lähtökohtaisesti tuotemarkkinoiden osalta arvioida lastenvaunujen ja –rattaiden vähittäismyynnin markkinoilla. Markkinoiden maantieteellisen ulottuvuuden osalta lastenvaunuja ja –rattaita tuodaan Suomen vähittäismarkkinoille Suomen ulkopuolelta. Jälleenmyyntiportaalla lastenvaunujen ja –rattaiden kysyntä

²² Liite 17, Lastentarvikkeen 8.8.2006 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön.

²³ Liite 17, Lastentarvikkeen 8.8.2006 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön.

6.11.2006

on kuitenkin usein paikallista ja lähinnä asiakkaan lähialueille sijoittuvaa eikä niiden hankinta merkittävässä määrin ulotu Suomen alueen ulkopuolelle. Toisaalta tarjonta ulottuu koko maahan eri markkinointiketjujen välityksellä taikka yksittäisten erikoisliikkeiden muodossa. Internetin käytön kasvava merkitys hankintoja tehdessä voi olla omiaan vähentämään kysynnän sidonnaisuutta asiakkaan lähialueeseen. Kilpailuvirasto katsoo, että kilpailurajoitusten vaikutuksia tulee arvioida lähinnä Suomen markkinoilla. Markkinoiden maantieteellisen ulottuvuuden täsmällisempi määrittely esimerkiksi paikallisesti ei ole kilpailurajoituksen luonteen johdosta kuitenkaan tarpeen.

8.2 Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

24. Kilpailurajoituslain (480/1992) 1a §:n mukaan kilpailurajoitukseen sovelletaan EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan säännöksiä, mikäli kilpailurajoitus on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
25. Jos jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset tai kansalliset tuomioistuimet soveltavat kansallista kilpailulainsäädäntöä perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin, yritysten yhteenliittymien päätöksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka saattavat vaikuttaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettuun jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, niiden on myös sovellettava perustamissopimuksen 81 artiklaa mainitunlaisiin sopimuksiin, päätöksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin.²⁴
26. Kaupan käsite on hyvin laaja ja se kattaa tavaroiden ja palveluiden kaupan lisäksi myös muun rajatylittävän taloudellisen toiminnan sekä sopimukset tai menettelytavat, joilla on vaikutusta yhteisön markkinoiden kilpailurakenteeseen.²⁵
27. Kauppaan kohdistuvan vaikutuksen perusteen soveltaminen ei ole riippuvainen merkityksellisten maantieteellisten markkinoiden määritelmästä. Myös kansallisella tai alueellisilla markkinoilla toteutettavilla toimilla saattaa olla vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.²⁶
28. EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kilpailurajoitus on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun objektiivisten oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella on riittävästi aihetta epäillä, että kilpailurajoitus voi vaikuttaa suoraan tai välillisesti taikka tosiasiallisesti tai mahdollisesti, jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.²⁷ EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltaminen ei siten edellytä, että sopimus tai

²⁴ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta, EYVL L 1/1, 4.1.2003, artikla 3.

²⁵ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohdat 19-20.

²⁶ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 22.

²⁷ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, asia T-62/98, Volkswagen AG v. komissio [2000] ECR s. II-2707, kohta 179.

6.11.2006

menettelytapa vaikuttaa tai on vaikuttanut tosiasiallisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaa. Riittää, että sopimus tai menettelytapa saattaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.²⁸

29. Jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvilla tosiasiallisilla vaikutuksilla tarkoitetaan vaikutuksia, jotka aiheutuvat sopimuksen tai menettelytavan täytäntöönpanosta. Euroopan komission tiedonannosta kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista käy ilmi, että sopimuksilla, jossa toimittajan ja jakelijan välisellä sopimuksella on kielletty vienti toisiin jäsenvaltioihin, aiheutetaan todennäköisesti tosiasiallisia vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.²⁹
30. Arvioitaessa kauppaan kohdistuvan vaikutuksen tuntuvuutta on huomioitava erityisesti yritysten asema ja merkitys kyseisten tuotteiden markkinoilla.³⁰ Komission tiedonantoon kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista sisältyy ns. negatiivinen olettamus, jonka edellytysten täytyessä kauppaan kohdistuvaa vaikutusta ei pidetä tuntuvana. Komissio katsoo, että sopimukset eivät periaatteessa ole omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jos seuraavat kumulatiiviset edellytykset täyttyvät:
31. a) osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus sopimuksen alaan kuuluvilla relevanteilla markkinoilla on yhteisön markkinoilla enintään viisi prosenttia, ja
b) vertikaalisissa sopimuksissa yhteisön alueelta kertynyt toimittajan yhteenlaskettu vuotuinen kokonaisliikevaihto sopimuksen alaan kuuluvien tuotteidenmarkkinoilla on enintään 40 miljoonaa euroa.³¹
32. Mikäli edellä mainitun olettamuksen edellytykset eivät täyty, vaaditaan tapauskohtainen analyysi siitä, onko sopimus omiaan tuntuvasti vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.³²
33. Jos sopimus tai menettelytapa on jo luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, niiden vaikutuksen tuntuvuutta koskeva raja-arvo on alempi kuin sopimusten ja menettelytapojen, jotka eivät ole luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Mitä suurempi on asianomaisten yritysten markkina-asema, sitä

---

²⁸ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 26.

²⁹ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 40.

³⁰ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 44.

³¹ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 52.

³² Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 51.

6.11.2006

todennäköisemmin sopimus tai menettelytapa on omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.³³

34. Käsillä olevassa tapauksessa Lastentarvike on jälleenmyyntisopimuksissaan kieltänyt jälleenmyyjiltään aktiivisen myynnin toimialueensa ulkopuolella sijaitseville loppukäyttäjille, jolloin myynti on ollut kiellettyä myös muissa jäsenvaltioissa sijaitseville loppukäyttäjille. Lastentarvikkeen tekemisiin jälleenmyyntisopimukseen sisältynyt kieltä myydä ja markkinoida loppukäyttäjille sähköisissä välineissä sekä valtakunnallisissa myynti- ja ostoilmoitteleluun erikoistuneissa lehdissä on myös estänyt myynnin loppukäyttäjille muissa jäsenvaltioissa, koska loppukäyttäjät eivät ole voineet ostaa lastenvaunuja ja -rattaita esimerkiksi Internetiä hyväksi käyttäen.
35. Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukseen sisältyneen aktiivisen myynnin kieltä oli käytännössä samalla myös vientikieltä, koska jälleenmyyjät eivät saaneet myydä tai markkinoida Lastentarvikkeen tuotteita jälleenmyyntialueidensa ulkopuolelle. Lastentarvikkeen sopimukset olivat näin ollen jo luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
36. Lastentarvikkeen [poistettu liikesalaisuutena] prosentin markkinaosuus merkityksellisillä markkinoilla on liian suuri, täyttääkseen kohdassa 31 a) mainitun ensimmäisen edellytyksen, jotta kauppaa kohdistuvaa vaikutusta ei pidettäisi tuntuvana. Siksi on arvioitava tapauskohtaisesti, onko Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksilla tuntuva vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Koska Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukset ovat luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, niiden vaikutusten tuntuvuutta koskeva raja-arvo on alempi kuin sellaisten sopimusten, jotka eivät luonteensa vuoksi ole omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
37. Lastentarvike on suurin toimija lastenvanujen ja -rattaiden markkinoilla Suomessa. Koska Lastentarvikkeen tuotteita myydään 20 omassa liikkeessä ja noin viidentoista valtuutetun jälleenmyyjän toimesta ympäri Suomea, sen jälleenmyyntisopimukset kattavat käytännössä koko maan. Lastentarvikkeen jakelusopimukseen sisältyvät kilpailurajoitukset koskevat siten yhtä jäsenvaltiota kokonaan. Vaikka Lastentarvikkeen sopimuksien ei katsottaisi luonteensa vuoksi olleen omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sopimuksilla on Lastentarvikkeen merkittävän markkinaosuuden takia ollut tuntuva vaikutus vähintään Suomen alueella. Kuten esityksen kohdassa 27 on esitetty, myös yhdessä jäsenvaltiossa toteutettavilla toimilla saattaa olla vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.³⁴
38. Lastentarvikkeen markkinaosuuden suuruus [poistettu liikesalaisuutena], jälleenmyyntisopimusten maantieteellinen ulottuvuus (koko Suomi) ja kilpailunrajoitusten luonne (vaikutus vientiin) huomioiden Lastentarvikkeen

³³ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 45.

³⁴ Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista EUVL C 101/81, 27.4.2004, kohta 22.

6.11.2006

tekemillä jälleenmyyntisopimuksilla on näin ollen ollut tuntuva vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näillä perusteilla Kilpailuvirasto katsoo, että EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa tulee soveltaa tapaukseen.

8.3 Sovellettavat säännökset

39. Lastentarvikkeen menettely on edellä todetuin tavoin omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tällä perusteella kilpailunrajoitukseen tulee soveltaa kilpailunrajoituslain (480/1992) 4 §:n ohella myös EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa.
40. Kilpailunrajoituslain 4 § vastaa sisällöllisesti perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ja sitä on tulkittava 81 artiklan 1 kohdan soveltamiskäytännön mukaisesti.³⁵
41. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaisesti menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla.
42. Kiellettyjä ovat erityisesti sellaiset sopimukset, päätökset ja menettelytavat
  - a) joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja taikka muita kauppaehtoja;
  - b) joilla rajoitetaan tai valvotaan tuotantoa, markkinoita, teknistä kehitystä taikka investointeja;
  - c) joilla jaetaan markkinoita tai hankintalähteitä;
  - d) joiden mukaan eri kauppakumppaneiden samankaltaisiin suorituksiin sovelletaan erilaisia ehtoja kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasemaan asettavalla tavalla;
  - e) joiden mukaan sopimuksen syntymisen edellytykseksi asetetaan se, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.
43. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdassa puolestaan todetaan, että 81 artiklan 1 kohdassa säädetty kieltö ei kuitenkaan koske sopimuksia, yritysten yhteenliittymien päätöksiä tai yritysten yhdenmukaistettuja menettelytapoja, jotka osaltaan tehostaa tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistää teknistä tai taloudellista kehitystä jättäen kuluttajille kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä, asettamatta rajoituksia, jotka eivät ole välttämättömiä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi, ja antamatta näille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua merkittävältä osalta kysymyksessä olevia tuotteita.

---

³⁵ HE 11/2004 vp., s. 31.

6.11.2006

44. Kilpailunrajoituslain 5 § perustuu 81 artiklan 3 kohtaan ja sitä on tulkittava 81 artiklan soveltamiskäytännön mukaisesti.³⁶
45. Kilpailunrajoituslain 7 §:n mukaan elinkeinonharjoittajalle tai näiden yhteenliittymälle, joka rikkoo 4 tai 6 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan säännöksiä, määrätään seuraamusmaksu (kilpailunrikkomismaksu), jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin pidetä perusteettomana.

8.4 Lastentarvikkeen jakelutiejärjestelmän luonne

46. Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimusten 31.10.2005 asti voimassa olleiden sopimusehtojen mukaan jälleenmyyjällä oli oikeus hankkia sopimustuotteita vain muilta valtuutetuilta jälleenmyyjiltä ja toisaalta oikeus myydä sopimustuotteita omien asiakkaidensa lisäksi vain muille valtuutetuille jälleenmyyjille. Sopimuksella ei luovutettu jälleenmyyjille yksinoikeutta tietyille toimialueelle.
47. Kilpailuvirasto katsoo, että Lastentarvikkeen jälleenmyyntijärjestelmä on ns. valikoiva jakelujärjestelmä ja Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimusta on siten arvioitu valikoivaa jakelujärjestelmää koskevien kilpailusäännösten perusteella. Valikoivalla jakelulla tarkoitetaan jakelujärjestelmää, jossa toimittaja sitoutuu myymään sopimuksessa tarkoitettuja tavaroita tai palveluja joko suoraan tai välillisesti tiettyjen perusteiden mukaisesti valituille jakelijoille ja jossa nämä sitoutuvat olemaan myymättä kyseisiä tavaroita tai palveluja muille kuin valtuutetuille jakelijoille ja loppukäyttäjille.³⁷
48. Valikoivaa jakelujärjestelmää voidaan yleensä käyttää esimerkiksi, kun lopputuotteet ovat merkkituotteita. Jakelujärjestelmä voi olla laadullinen valikoiva jakelujärjestelmä, jolloin jälleenmyyjät valitaan ainoastaan hyödykkeen edellyttämien, objektiivisten perusteiden perusteella, tai määrällinen valikoiva jakelujärjestelmä, jolloin rajoitetaan jälleenmyyjien lukumäärää asettamalla lisävaatimuksia esimerkiksi määräämällä jälleenmyyjien lukumäärää.
49. Lastentarvikkeen virastolle toimittamassa jälleenmyyntisopimuksessa luetellut tuotteet käsittävät merkkituotteet Emmaljunga, Graco ja HTS. Kyseessä on siten korkealaatuiset merkkituotteet, joiden myynnille on jälleenmyyntisopimuksessa asetettu tiettyjä ehtoja. Jälleenmyyjiltä vaaditaan esimerkiksi sopimuksen velvoitteiden täyttämisen vaatimaa ammattitaitoa, hyvää mainetta ja vakavaraisuutta ja toimintaansa varten tarvittavat luvat ja rekisteröinnit.³⁸ Jälleenmyyjien on myös pystyttävä antamaan ammattitaitoisella henkilökunnalla riittävää ja laadullisesti moitteetonta Lastentar-

³⁶ HE 11/2004 vp., s. 33.

³⁷ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 1 artiklan d) kohta.

³⁸ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen kohta 4.2.

6.11.2006

vikkeen tuotteita koskevaa asiakaspalvelua.³⁹ Nämä Lastentarvikkeen jälleenmyyjille asettamat vaatimukset ovat luonteeltaan laadullisia kriteereitä. Kun otetaan vielä huomioon, että jälleenmyyntisopimukset koskevat merkkituotteita, Lastentarvikkeen jakelujärjestelmä täyttää valikoivalle jakelujärjestelmälle asetetut edellytykset.

50. Lastentarvikkeen ja sen jälleenmyyjien väliset sopimukset ovat komission vertikaalisia rajoituksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen⁴⁰ tarkoittamia vertikaalisia sopimuksia. Vertikaaliset sopimukset määrittävät ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 1 kohdassa sopimuksiksi tai yhdenmukaistetuiksi menettelytavoiksi, joihin sitoutuneet kaksi tai useampaa yritystä toimivat sopimuksen kannalta eri tuotanto- tai jakeluportaalla ja jotka koskevat osapuolille asetettuja tiettyjen tavaroiden ja palveluiden ostoon, myyntiin ja jälleenmyyntiin sovellettavia ehtoja.⁴¹

8.5 Kilpailunrajoitukset

8.5.1 Aktiivisen myynnin kieltö

51. Lastentarvikkeen 31.10.2005 asti voimassa olleen jälleenmyyntisopimuksen sopimuskohdan 4.9 mukaan jälleenmyyjä sitoutui olemaan aktiivisesti myymättä tai markkinoimatta tuotteita toimialueensa ulkopuolelle. Kilpailuoikeudellisesti kyse on aktiivisen myynnin kiellosta.
52. Komission ryhmäpoikkeusasetuksessa 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin luetellaan tietynlaiset vakavat kilpailunrajoitukset, joiden katsotaan lähes aina markkinaosuudesta riippumatta olevan EY:n kilpailusääntöjen vastaisia. Tällaisina vakavina kilpailunrajoituksina pidetään asetuksen 4 artiklan c alakohdan mukaan sopimuksia, jotka rajoittavat kaupan vähittäismyyntiportaalla toimivien valikoivan jakelujärjestelmän jäsenten aktiivista tai passiivista myyntiä loppukäyttäjille.⁴² Vastaava toteamus kilpailunrajoituksen vakavuudesta on todettu myös hallituksen esityksessä (HE 11/2004).⁴³ Jos jakelijaa esimerkiksi veloitetaan olemaan myymättä asiakkaille tietyillä alueilla, on kyseessä EY:n perustamissopimuksen 81 artiklassa kielletty markkinoiden jakaminen alueittain. Markkinoiden jakamista alueittain tai asiakkaittain pidetään vakavana rajoituksena ellei sille ole ob-

³⁹ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen kohta 4.3.

⁴⁰ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999.

⁴¹ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 2 artiklan 1 kohta.

⁴² Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 4 artikla. Suomenkielinen komission asetus ei tässä kohtaa täysin vastaa englanninkielistä asetusta, joten tässä esityksessä on tässä kohdassa aina käytetty englanninkielisen asetuksen sanamuotoa vastaavaa käännöstä.

⁴³ HE 11/2004 vp., s. 32.

6.11.2006

jektiivisia perusteita.⁴⁴ Tällaisia rajoituksia sisältävät sopimukset eivät siten pääse ryhmäpoikkeuksen piiriin eivätkä tule sitä kautta hyväksytyiksi.

53. Kuitenkin valikoivassa jakelujärjestelmässä jälleenmyyjän myynti voidaan kieltää ei-valtuutetuille jälleenmyyjille ja jälleenmyyjää voidaan kieltää toimimasta valtuuttamattomassa myyntipisteessä. Valikoivassa jakelujärjestelmässä jälleenmyyjällä tulee kuitenkin aina olla täysimääräinen oikeus sekä aktiiviseen että passiiviseen myyntiin loppukäyttäjille myös oman toimialueensa ulkopuolelle.
54. Aktiivisella myynnillä tarkoitetaan "aktiivista yhteydenottoa yksittäisiin asiakkaisiin toisen jakelijan yksinmyyntialueella tai yksinoikeuteen perustuvassa asiakasryhmässä esimerkiksi suoramainonnan tai asiakaskäytien kautta, aktiivista yhteydenottoa johonkin asiakasryhmään tai asiakkaisiin toisen jakelijan yksinmyyntialueella harjoittamalla mainontaa tiedotusvälineissä tai muuta myynninedistämistä, joka on suunnattu nimenomaan kyseiselle asiakasryhmälle tai asiakkaalle kyseisellä alueella, tai varaston tai myyntipisteen perustamista toisen jakelijan yksinmyyntialueelle".⁴⁵
55. Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen kohdassa 4.9 kiellettiin tällainen aktiivinen myynti ja markkinointi jälleenmyyjän toimialueen ulkopuolella sijaitseville loppukäyttäjille, vaikka Lastentarvikkeen jälleenmyyjille ei ollut myönnetty yksinmyyntialueita. Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen aktiivista myyntiä ja markkinointia kieltänyt ehto rajoitti siten valikoivassa jakelujärjestelmässä toimivien jälleenmyyjien tuotteiden myyntiä toisen jakelijan alueella oleville loppukäyttäjille ja rikkoi valikoivalle jakelujärjestelmälle asetettuja kilpailusäännöksiä. Kun jälleenmyyjää kielletään myymästä ja markkinoimasta tuotteita toimialueensa ulkopuolelle, lastenvaunujen ja -rattaiden markkinat jaetaan käytännössä alueittain, jolloin kyseessä on kielletty markkinoiden jakaminen. Lastentarvikkeen selektiivisen jakelujärjestelmänsä asettama aktiivisen myynnin tai markkinoinnin kieltäminen on näin ollen ollut EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan sekä kilpailunrajoituslain 4 §:n vastainen.

8.5.2 Passiivisen myynnin kieltäminen

56. Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimuksen sopimuskohdan 4.9 mukaan jälleenmyyjä sitoutui olemaan myymättä tai markkinoimatta tuotteita Internetin välityksellä tai mitenkään muutoinkaan sähköisesti taikka valtakunnallisissa myynti- sekä ostoilmoitteluun erikoistuneissa tai vastaavissa lehdissä. Jälleenmyyjällä oli kuitenkin oikeus omalla netissä olevalla kotisivullaan ilmoittaa edustavansa tuotetta. Tältä osin kotisivu ei saanut sisältää kuiten-

⁴⁴ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 49.

⁴⁵ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 50.

6.11.2006

kaan mitään myyntiin tai markkinointiin liittyviä tietoja (esimerkiksi hinnat tai mallit).⁴⁶ Kilpailuoikeudellisesti kyse on passiivisen myynnin kiellosta.

57. Valikoivan jakelujärjestelmän jälleenmyyjällä tulee olla ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan c alakohdan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n mukaan oikeus myös harjoittaa yleistä mainontaa tai myynninedistämistä tiedotusvälineissä tai Internetissä. Mainontaa tai myynninedistämistä tiedotusvälineissä tai Internetissä pidetään passiivisena myyntinä "silloin kun se tavoittaa asiakkaat muiden jakelijoiden yksinmyyntialueilla tai niiden asiakasryhmissä, mutta se on kohtuullinen keino tavoittaa asiakkaat niiden myyntialueiden tai asiakasryhmien ulkopuolella, esimerkiksi muualla kuin muiden jakelijoiden yksinmyyntialueilla tai omalla alueellaan".⁴⁷ Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jälleenmyyjää ei saa esimerkiksi kieltää ilmoittamasta hintatietoja tai tietoja myytävästä mallistosta kotisivuillaan tai muissa tiedotusvälineissä.
58. Kilpailuvirasto viittaa tässä myös komission vertikaalisten suuntaviivojen kohtaan 51, jossa todetaan, että "jokaisen jakelijan on voitava vapaasti käyttää Internetiä hyödykkeiden mainostamista tai myyntiä varten. Internetin käytön rajoittaminen voi olla ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista vain, jos myynninedistäminen Internetissä tai myynti Internetin kautta johtaa aktiiviseen myyntiin toisen jakelijan yksinmyyntialueelle tai asiakasryhmille. Internetin käyttöä ei yleensä pidetä aktiivisena myyntinä tällaisille alueille tai asiakasryhmille, koska sitä pidetään kohtuullisena välineenä kaikkien asiakkaiden tavoittamiseksi".⁴⁸
59. Suuntaviivojen kohdassa 51 todetaan edelleen, että "toimittaja voi kuitenkin asettaa tavaroiden jälleenmyynnille Internetissä tietyt laatuvaatimukset, aivan kuten toimittaja voi vaatia laatuvaatimusten noudattamista kaupassa tai mainonnassa ja myynninedistämistä yleensä. Viimeksi mainituilla voi olla merkitystä erityisesti valikoivassa jakelussa. Internetin tai postimyynnin suoranainen kieltäminen edellyttää, että tälle on objektiiviset perustelut".⁴⁹
60. Lastentarvikkeen kieltäminen myydä tai markkinoida tuotteita Internetin välityksellä tai mitenkään muutoinkaan sähköisesti taikka valtakunnallisissa myynti- sekä ostoilmoitteluun erikoistuneissa tai vastaavissa lehdissä rajoitti jälleenmyyjien mahdollisuuksia myydä ja markkinoida lastenvaunuja – ja rattaita loppukäyttäjille. Mainontaa tiedotusvälineissä ja Internetissä on pidettävä vertikaalisten suuntaviivojen tarkoittamana kohtuullisena välineenä kaikkien asiakkaiden tavoittamiseksi eli kyseessä on passiivinen myynti. Koska passiivinen myynti loppukäyttäjille on ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan c alakohdan mukaan aina oltava sallittua valikoivassa jakelujärjestel-

⁴⁶ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimus, kohta 4.9.

⁴⁷ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 50.

⁴⁸ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 51.

⁴⁹ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 51.

6.11.2006

mässä, Lastentarvike on kilpailulainsäädännön vastaisesti kieltänyt jälleenyymyjään myymästä ja markkinoimasta sen tuotteita tiedotusvälineissä ja Internetissä. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n perusteella passiivinen myynti loppukäyttäjille on oltava jakelujärjestelmän luonteesta riippumatta lähtökohtaisesti aina sallittua. Passiivinen myynti voidaan kieltää vain hyvin rajatuissa poikkeustapauksissa, jotka eivät sovellu nyt käsiteltävässä tapauksessa.

61. Kilpailuvirasto katsoo, että Lastentarvikkeen jälleenyymyntisopimuksiinsa asettama kieltö, joka koski sähköisissä välineissä sekä valtakunnallisissa myynti- ja ostoilmoitteluun erikoistuneissa tai vastaavissa lehdissä tapahtuvaa myyntiä ja markkinointia, on passiivisen myynnin kieltöä edellä esitetyn perusteilla EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan sekä kilpailunrajoituslain 4 §:n vastainen.

8.5.3 Kilpailukieltö

62. Lastentarvikkeen 31.10.2005 asti voimassa olleen jälleenyymyntisopimustekstin mukaan "Päämies hyväksyy liitteessä 7 yksilöityjen tuotteiden markkinoinnin ja myynnin".⁵⁰ Lastentarvike on kuitenkin todennut 21.4.2005 toimittamassaan vastineessa, että tämä ei tarkoita sitä, että hyväksyminen olisi jotenkin valikoivaa tai diskriminoivaa eli, että vain joitakin tiettyjä tuotteita hyväksyttäisiin, vaan Lastentarvike hyväksyy kaikki jälleenyymyntien ilmoittamat ja liitteessä yksilöidyt kilpailevat tuotteet. Lastentarvike on siis ilmoittanut Kilpailuvirastolle, ettei se kiellä tai ole kieltänyt valtuuttamiaan jälleenyymyjä edustamasta tai myymästä Lastentarvikkeen maahantuomien ja edustamien lastentarvikkeiden kanssa kilpailevia tuotteita. Kilpailuvirasto ei ole tällä perusteella jatkanut mainitun sopimuskohdan käsittelyä, ja tämä markkinaoikeusesitys kohdistuu yksinomaan Lastentarvikkeen valtuutetuille jälleenyymyjilleen asettamaan aktiivisen ja passiivisen myynnin kieltämään sopimusehtoon.

8.5.4 Kilpailunrajoitusten vakavuus

63. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan ja Kilpailunrajoituslain 4 §:n perusteella kiellettynä pidetään sopimuksia, joilla jaetaan markkinoita. Markkinoiden jakaminen voidaan toteuttaa esimerkiksi sopimuksilla, joiden suorana tai epäsuorana tavoitteena on rajoittaa alueita tai asiakkaita, joille ostaja voi myydä sopimuksessa tarkoitettuja tavaroita tai palveluita.⁵¹ Vertikaalisia rajoituksia koskevan ryhmäpoikkeusasetus 4 artiklan c alakohta sulkee ryhmäpoikkeuksen piiristä vertikaaliset sopimukset, jotka rajoittavat kaupan vähittäismyymyntiportaalla toimivien valikoivan jakelujärjestelmän jäsenten aktiivista tai passiivista myyntiä loppukäyttäjil-

⁵⁰ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenyymyntisopimuksen kohta 12.

⁵¹ Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 4 artikla.

6.11.2006

le.⁵² Tällaista aktiivisen tai passiivisen myynnin kieltä pidetään vakavana kilpailunrajoituksena.⁵³

64. Kun valikoivassa jakelujärjestelmässä rajoitetaan Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimusten tavoin jälleenmyyjien oikeutta myydä tuotteita toimialueensa ulkopuolelle sekä kielletään myymästä ja markkinoimasta sähköisissä välineissä, kuten Internetiä hyödyntäen, kyseessä on siten ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklan c alakohdan tarkoittama selkeä vakava rajoitus.
65. Koska aktiivisen ja passiivisen myynnin ja markkinoinnin kiellot valikoivassa jakelujärjestelmässä kuuluvat vakavimmiksi katsotuista vertikaalisista rajoituksista, niitä pidetään lähtökohtaisesti aina kiellettyinä. Sen vuoksi niitä ei myöskään voida pitää vähämerkityksisinä niin, että se estäisi EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n soveltamisen. Lisäksi Lastentarvikkeen [poistettu liikesalaisuutena] prosentin markkinaosuus Suomen lastenvaunujen ja –rattaiden kaupasta ylittää selvästi komission *de minimis* –tiedonannossa määritetyn vähämerkitysten kilpailunrajoitusten raja-arvon, joten Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukseen sisältyviä kilpailunrajoituksia ei tästäkään syystä voida pitää vähämerkityksisinä.
66. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdassa säädetään poikkeus 81 artiklan 1 kohdan kieltoon. Poikkeussäännös täydentää sääntelyä siten, että 81 artiklan 1 kohdan kieltä ei koske sopimuksia, joiden edut ylittävät niiden kilpailunvastaiset vaikutukset. Myös kilpailunrajoituslain 5 § sisältää vastaavasti samansisältöisen poikkeuksen 4 §:n kieltoon.
67. Vertikaalisia rajoituksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa määriteltyjä vakavia rajoituksia sisältävät sopimukset ovat kuitenkin rajattu nimenomaisesti ryhmäpoikkeusasetuksen ulkopuolelle kilpailunrajoitukseen osallistuvien yritysten markkinaosuudesta riippumatta. Lisäksi Lastentarvikkeen [poistettu liikesalaisuutena] prosentin markkinaosuus olisi jo sellaisenaan liian korkea, jotta sen jälleenmyyntisopimukset voisivat päästä ryhmäpoikkeusasetuksen piiriin ja tulla sitä kautta hyväksytyiksi.
68. Yksittäispoikkeuksen soveltuminen edellyttää vuorostaan, että kaikki 81 artiklan 3 kohdassa mainitut neljä edellytystä täyttyvät. Nämä neljä edellytystä ovat kumulatiivisia, joten muita edellytyksiä ei tarvitse tarkastella sen jälkeen, kun on osoitettu, että yksi 81 artiklan 3 kohdan edellytyksistä ei täyty. Euroopan komission tiedonannossa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta todetaan vakavien kilpailunrajoitusten osalta muun muassa, että on epätodennäköistä, että vakavat kilpailunrajoitukset

---

⁵² Komission asetus (EY) N:o 2790/1999 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin EYVL L 336/21, 29.12.1999, 4 artiklan c) kohta.

⁵³ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimuksiin, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 53.

6.11.2006

täyttävät 81 artiklan 3 kohdan neljää edellytystä.⁵⁴ Yleensä vakavat kilpailunrajoitukset eivät täytä kahta ensimmäistä edellytystä: ne eivät tuota objektiivista taloudellista etua eivätkä hyödytä kuluttajia. Tällaiset sopimukset eivät yleensä myöskään ole kolmannen edellytyksen mukaisesti välttämättömiä.

69. EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan edellytysten täyttymistä koskeva todistustaakka kuuluu niille yrityksille, jotka vetoavat poikkeussäännöstä johtuvaan etuun.⁵⁵ Lastentarvike Oy ei kuitenkaan ole esittänyt virastolle sellaista näyttöä tai muuta perustelua, joka puoltaisi rajoitusten ylläpitoa, tai osoittaisi, että rajoitukset olisivat jostakin syystä välttämättömiä.
70. Virasto toteaa myös omalta osaltaan, että Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukset eivät täytä EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan ja kilpailunrajoituslain 5 §:n kaikkia edellytyksiä. Kilpailuviraston käsityksen mukaan valikoivassa jakelujärjestelmässä mustan listan ehtoina pidettävät toisen myyjän toimialueelle ulottuvat aktiivisen myynnin ja markkinoinnin kiellot loppukäyttäjille eivät tehosta lain tarkoittamalla tavalla tuotantoa tai tuotteiden jakelua taikka edistä teknistä tai taloudellista kehitystä. Ei ole myöskään osoitettu, että kieltojen seurauksena syntyisi hyötyjä, joista osa siirtyisi kuluttajille saakka.
71. Lastentarvike ei ole osoittanut kilpailunrajoituksille kilpailunrajoituslain 5 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan edellyttämiä perusteita jälleenmyyjilleen asettamalleen aktiivisen ja passiivisen myynnin kielloille. Kilpailuvirasto toteaa, että Lastentarvikkeen ja sen jälleenmyyjien välisissä jälleenmyyntisopimuksissa sovittu aktiivisen myynnin kiello loppukäyttäjille oman toimialueen ulkopuolelle ja sähköisissä välineissä sekä valtakunnallisissa myynti- ja ostoilmoitteluun erikoistuneissa lehdissä tapahtuva myynnin ja markkinoinnin kiello loppukäyttäjille ovat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n vastaisia.

8.5.5 Kilpailunrajoitusten vaikutukset markkinoilla

72. Vakavilla rajoituksilla oletetaan lähtökohtaisesti luonteensa puolesta olevan sellaisia kielteisiä vaikutuksia markkinoihin, minkä vuoksi ei ole tarpeen erikseen osoittaa niiden vaikutuksia kilpailuun tai markkinoihin.⁵⁶ Edellä sanottu on erikseen vahvistettu myös komission vertikaalisissa suuntaviivoissa, joissa todetaan, että ryhmäpoikkeusasetuksen 4 artiklassa lueteltujen sopimusten osalta, joiden tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, komissi-

⁵⁴ Komission tiedonanto, Suuntaviivat perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta, EYVL C 101, 27.4.2004, kohta 46.

⁵⁵ Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen toimenpanosta, EYVL L 1/1, 4.1.2003, artikla 2.

⁵⁶ Ks. komission tiedonanto 81 artiklan soveltamisesta horisontaalista yhteistyötä koskeviin sopimuksiin, EYVL C 3/2, 6.1.2001, kohdat 18 ja 25; komission asetus (EY) N:o 2658/2000 erikoistumissopimuksista, EYVL L 304/3, 5.12.2000, artikla 5; komission asetus n:o 2659/2000 tutkimus- ja kehityssopimuksista, EYVL L 304/7, 5.12.2000, artikla 5; tai komission tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista EYVL C 368/13, kohta 11.

6.11.2006

on ei kuitenkaan edellytetä arvioivan niiden todellisia vaikutuksia markkinoilla.⁵⁷ Vastaavanlainen toteamus sisältyy myös hallituksen esitykseen (HE 11/2004).⁵⁸ Kilpailunrajoituksen todellisilla vaikutuksilla markkinoilla on kuitenkin merkitystä, kun esitettävän seuraamusmaksun suuruutta arvioidaan.

73. Aktiivisen ja passiivisen myynnin kieltojen vakavan rajoituksen luonteesta ja siitä johtuvan vaikutusten osoittamisen tarpeettomuudesta huolimatta Lastentarvikkeen toimeenpanemilla kilpailunrajoituksilla voidaan Kilpailuviraston näkemyksen mukaan todeta olleen seuraavat vaikutukset lastenvaunujen ja –rattaiden markkinoilla.
74. Lastentarvikkeen aktiivisen myynnin ja markkinoinnin kiellot rajoittivat ensinnäkin jälleenmyyjien keskinäistä kilpailua loppukäyttäjistä ja olivat siten omiaan pitämään Lastentarvikkeen edustamien tuotteiden hinnat korkeammalla kuin mitä ne olisivat olleet kilpaillussa tilanteessa. Jälleenmyyjien välisen kilpailun lisääntymisen ohella aktiivisen myynnin salliminen olisi muodostanut kilpailu-uhan myös Lastentarvikkeelle itselleen, koska ketjun jälleenmyyjät olisivat pakottaneet myös Lastentarvikkeen omat myymälät kilpailuun. Aktiivisen myynnin kiellolla Lastentarvike esti sen, että sen maa-hantuomissa lastenvaunuissa ja –rattaissa ei voinut muodostua kilpailua a) jälleenmyyjien välillä eikä b) jälleenmyyjien ja Lastentarvikkeen välillä.
75. Passiivisen myynnin kiello vahvisti edellä todettuja haitallisia kilpailuvaikutuksia. Jälleenmyyjien markkinoinnin kieltäminen sähköisissä välineissä ja valtakunnallisissa myynti- sekä ostoilmoitteluun erikoistuneissa tai vastaavissa lehdissä esti sen, että Lastentarvikkeen jälleenmyyjät olisivat voineet kohdistaa markkinointi- ja myyntitoimenpiteitä Lastentarvikkeen itselleen varaamille alueille tai toisille jälleenmyyjille varatuille alueille. Tällä luonnollisesti vahvistettiin haitallisia kilpailuvaikutuksia verrattuna tilanteeseen, että jälleenmyyjien markkinointi- ja myyntitoimet olisivat olleet kilpailusäännösten mukaisesti vapaat. Passiivisen myynnin kiello rajoitti myös kuluttajien halukkuutta ostaa lastenvaunuja ja –rattaita muualta kuin niiden lähi-alueella toimivilta jälleenmyyjiltä. Vaikka jälleenmyyjät saivat ilmoittaa Internetissä edustavansa Lastentarvikkeen tuotteita, hintatietoja ei kuitenkaan saanut antaa. Hinta- ja mallitietojen puuttuminen oli puolestaan omiaan vähentämään kuluttajien kiinnostusta ostotarkoituksessa ottaa aktiivisesti yhteyttä Lastentarvikkeen jälleenmyyjiiin. Samalla jälleenmyyjien välistä hintakilpailua vaikeutettiin hankaloittamalla hintavertailuja. Hintatietoja koskeva kiello vahvistaa osaltaan sen, että Lastentarvikkeen tarkoituksena on ollut yksinomaan kilpailun rajoittaminen.
76. Lastentarvike on näin ollen jälleenmyyntisopimuksillaan pyrkinyt merkin sisäisen kilpailun rajoittamiseen. Vaikka tuotemerkkien välistä kilpailua vähentävät vertikaaliset rajoitukset yleensä ovat haitallisempia kuin tuotemerkin sisäistä kilpailua vähentävät rajoitukset, myös tuotemerkin sisäisen

⁵⁷ Komission tiedonanto, Suuntaviivat EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan soveltamisesta vertikaalisiin sopimukseen, EYVL C 291/1, 13.10.2000, kohta 7.

⁵⁸ HE 11/2004 vp., s. 32.

6.11.2006

kilpailun rajoittamisella voi olla haitallisia vaikutuksia markkinoilla. Etenkin, jos markkinat ovat keskittyneet eikä tuotemerkkien välinen kilpailu ole siinä määrin merkittävä, jotta tuotemerkin sisäisen kilpailun rajoittamisesta johtuva kilpailun vähentyminen korjaantuisi, tuotemerkin sisäisen kilpailun rajoittamista ei voida sallia.

77. Tarkasteltavana olevassa tapauksessa, kyseessä on keskittyneet markkinat, joilla kolmella suurimmalla yrityksellä arvioidaan olevan 70-75 prosentin osuus Suomen koko markkinoista. Mikäli merkin sisäisen kilpailun rajoittaminen sallittaisiin ja mikäli tärkeimmät muut jakelijat omaksuisivat vastaavanlaisen tällaisen toimintatavan, jakelujärjestelmien kumulatiiviset kielteiset vaikutukset markkinoilla olisivat lisäksi huomattavat.
78. Lisäksi Lastentarvike on [poistettu liikesalaisuutena] prosentin markkinaosuudellaan johtava lastenvaunujen ja –rattaiden toimittaja Suomessa ja sen jälleenmyyntisopimukset käsittävät markkinoilla vahvoja ja tunnettuja tuotemerkkejä, kuten esimerkiksi Emmaljunga-tuotemerkin. Yhtiö on siten toiminnallaan pystynyt tosiasiallisesti vaikuttamaan kilpailuun lastenvaunujen ja –rattaiden markkinoilla eikä sen markkinaosuus huomioon ottaen ketjun sisäistä kilpailua rajoittavaa menettelyä voida pitää markkinavaikutuksiltaan vähäisenä.
79. Yhteenvetona voidaan todeta, että Lastentarvikkeen asettamassa sopimusehdoissa on kyse valikoivan jakelujärjestelmän vakavista kilpailunrajoituksista (aktiivisen ja passiivisen myynnin kieltö). Lastentarvike sovelsi kilpailunrajoituksia alan markkinaajohtajana ja vahvojen tuotemerkkien edustajana hyvin keskittyneissä markkinaolosuhteissa. Kilpailunrajoituksille ei ole käytännössä esitetty mitään tehokkuusperusteluita, ja niillä on ollut yksinomaan kilpailua rajoittava tarkoitus. Kun lisäksi otetaan huomioon kilpailunrajoituksen kumulatiiviset vaikutukset, tuotemerkkien välinen kilpailu ei ole näissä markkinaolosuhteissa riittävä korvaamaan Lastentarvikkeen edustamien tuotemerkkien sisäisen kilpailun rajoittumista. Kilpailuvirasto katsoo, että Lastentarvike on toiminnallaan aiheuttanut erityistä haittaa kilpailulle lastenvaunujen ja –rattaiden markkinoilla vaikeuttamalla kuluttajien mahdollisuuksia saada ko. tuotteita ostettua edullisemmin kuin mikä olisi ollut mahdollista, jos Lastentarvike olisi sallinut jälleenmyyjänsä aktiivisen myynnin ja markkinoinnin loppukäyttäjille sekä myynnin ja markkinoinnin sähköisissä välineissä ja valtakunnallisissa myynti- sekä ostoilmoitteluun erikoistuneissa tai vastaavissa lehdissä.

8.5.6 Kilpailunrajoitusten kesto

80. Lastentarvikkeen virastolle 27.12.2002 toimittama jäljennös silloin voimassa olleesta jälleenmyyntisopimuksesta⁵⁹ on päivätty 28.9.2002. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukseen sisältyvät kilpailunrajoitukset ovat alkaneet viimeistään tuosta ajankohdasta, vaikka sopimus kilpailunrajoituksista on saattanut syntyä jo aikaisemmin.

---

⁵⁹ Liite 4, Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimus.

6.11.2006

81. Lastentarvike on 21.4.2005 antamassaan vastineessa ilmoittanut korjanneensa aktiivista myyntiä ja Internet-markkinointia koskevan sopimuskohdan. Vastineessa todetaan myös, että yhtiö tulee esittämään jälleenmyyjilleen vanhojen sopimusten muuttamista korjatun tekstin mukaiseksi.⁶⁰
82. Lastentarvikkeen 21.4.2005 antamasta vastauksesta käy ensinnäkin selvästi ilmi, ettei ehtomuutosta silloin oltu saatettu jälleenmyyjien tietoon. Näin ollen nämä olivat edelleen siinä uskossa, että aktiivisen myynnin kieltö sekä Internet-markkinoinnin ja myynnin kieltö olivat edelleen voimassa. Toiseksi, uudelleen kirjoitettu ehto on kirjoitettu niin epäselvään muotoon, ettei se anna jälleenmyyjille oikeaa kuvaa siitä, etteikö perussopimuksen sisällön tarkoitus kieltöjen osalta olisi enää voimassa. Virastolla ei ollut syksyllä 2005 myöskään yksiselitteistä näyttöä siitä, että sopimuksia olisi muutettu Lastentarvikkeen kuvaamalla tavalla ja muutettu sopimuskohta olisi saatettu jälleenmyyjien tietoon.
83. Virastolle 20.10.2005 toimittamassaan vastineessa⁶¹ viraston päätösluonnokseen Lastentarvike viittaa 21.4.2005 lähettämänsä vastineeseen, jonka mukaan se on korjannut tarkastelun kohteena olevan sopimuskohdan. Yhtiön viimeisimmän vastineen mukaan Lastentarvike on 20.10.2005 lähettänyt muutetun sopimustekstin jälleenmyyjille hyväksyttäväksi ja katsoo siten panneen Kilpailuviraston päätöksen täytäntöön viraston päätösluonnoksessa edellyttämällä tavalla. Vastineen liitteenä on Lastentarvikkeen jälleenmyyjille 20.10.2005 lähettämä kirje, jossa todetaan, että Lastentarvike on muuttanut jälleenmyyntisopimuksen 4.9 kohdan kirjeeseen liitetyn jälleenmyyjäsopimuksen sopimustekstistä ilmenevin tavoin. Jälleenmyyjiä pyydettiin ilmoittamaan Lastentarvikkeen asiamiehelle 31.10.2005 mennessä, mikäli ne eivät hyväksyisi sopimukseen tehtyä muutosta. Muussa tapauksessa jälleenmyyntisopimus astuisi voimaan muutetussa muodossa 1.11.2005. Kilpailuvirasto katsoo näin ollen, että Lastentarvikkeen jälleenmyyntisopimukseen sisältyvät kilpailunrajoitukset ovat olleet voimassa 31.10.2005 saakka, jolloin vanha jälleenmyyntisopimus on päättynyt.
84. Kilpailunrajoitus on siten ollut voimassa 28.9.2002-31.10.2005. Koska rikkomus on päättynyt, Kilpailuviraston ei enää ole aiheellista tehdä kilpailunrajoituslain 13 §:n mukaista lopettamispäätöstä.

9 Seuraamusmaksu

85. Kilpailunrajoituslain 7 §:n mukaan elinkeinonharjoittajalle tai näiden yhteenliittymälle, joka rikkoo 4 tai 6 §:n tai EY:n perustamissopimuksen 81 tai 82 artiklan säännöksiä, määrätään seuraamusmaksu, jollei menettelyä ole pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä kilpailun turvaamisen kannalta muutoin pidetä perusteettomana. Seuraamusmaksua määrätessä on otettava huomioon kilpailunrajoituksen laatu ja laajuus sekä sen kestoaika. Maksu saa olla enintään 10 prosenttia kunkin kilpailunrajoituk-

⁶⁰ Liite 9, Lastentarvikkeen 21.4.2005 virastolle toimittama vastine.

⁶¹ Liite 13, Lastentarvikkeen 20.10.2005 virastolle toimittama vastine Kilpailuviraston esitysluonnokseen.

6.11.2006

seen osallistuvan elinkeinonharjoittajan tai näiden yhteenliittymän edellisen vuoden liikevaihdosta. Seuraamusmaksun määrää kilpailuviraston esityksestä markkinaoikeus.

86. Seuraamusmaksun määrääminen kielletyistä kilpailunrajoituksista on laissa omaksuttu pääsääntö. Tästä syystä Kilpailuvirasto voi jättää seuraamusmaksuesityksen tekemättä lähinnä tapauksissa, joissa on lain aikaisemman soveltamiskäytännön perusteella ilmeisen selvää, ettei markkinaoikeus (aikaisemmin kilpailuneuvosto) tulisi seuraamusmaksua määräämään.⁶²
87. Kilpailuviraston arvion mukaan syyllistymistä valikoivassa jakelujärjestelmässä vakavana rajoituksena pidettävään aktiivisen ja passiivisen myynnin ja markkinoinnin kieltoon niiden eri muodoissa ei voida pitää vähäisenä menettelynä eikä seuraamusmaksun määräämistä näin ollen perusteettomana. Kilpailuviraston näkemyksen mukaan EY:n perustamissopimuksen ja kilpailunrajoituslain vastaisia selkeitä kilpailunrajoituksia ei tulisi yleis- ja erityisestävyyden näkökulmasta muutoin kuin hyvin poikkeuksellisissa olosuhteissa pitää vaikutuksiltaan vähäisinä. Tällaisia olosuhteita ei kyseessä olevan tapauksen osalta ole käsillä.
88. Kyseessä on Lastentarvike Oy:n ja sen perustamassa valikoivassa jakelujärjestelmässä toimivien jälleenmyyjien välisiin sopimuksiin asetetuista kielletyistä ehdoista, jotka estivät jälleenmyyjä myymästä Lastentarvikkeelta hankkimiaan lastenvaunuja ja lastenrattaita aktiivisesti toimialueensa ulkopuolella oleville loppukäyttäjille samoin kuin myymästä ja markkinoimasta niitä loppukäyttäjille eräissä valtakunnallisissa lehdissä ja sähköisissä välineissä kuten Internetissä. Yritykselle, joka päättää perustaa jakelutieratkaisunsa selektiiviselle pohjalle on hyväksytty tiettyjä oikeuksia vaatia jälleenmyyjä toimimaan määrätyllä tavalla, mutta yritykselle on myös annettu velvollisuuksia noudattaa tiettyjä toimintatapoja. Vaikka Lastentarvike Oy on ollut tietoinen asettamansa sopimusehdon lainvastaisuudesta, lainvastaista menettelyä on jatkettu Kilpailuviraston kannanotoista huolimatta.
89. Kilpailuvirasto korostaa, että jo 1999 virasto toimitti Lastentarvikkeelle kirjeen,⁶³ jossa virasto totesi, että yhtiön valmisteilla oleva jälleenmyyntisopimus sisälsi ehtoja, jotka eivät ole hyväksyttävissä myöhemmin voimaan tulevan EY:n vertikaalisia sopimuksia koskevan ryhmäpoikkeusasetuksen valossa muun muassa aktiivisen markkinoinnin ja Internet-markkinoinnin osalta ja että rajoitusten hylättävyys ilmenee muutoinkin aikaisemmasta tapauskäytännöstä.
90. Esitettävän seuraamusmaksun suuruutta arvioidessaan virasto on ottanut huomioon kilpailunrajoitusten laadun, laajuuden ja keston sekä Lastentarvikkeen liikevaihdon, joka vuonna 2005 oli n. 11 miljoonaa euroa. Liikevaihdosta lastenvaunujen ja -rattaiden myynnin osuus oli noin [poistettu

---

⁶² HE 243/1997 vp., s. 30 sekä Kilpailuneuvoston päätös 16.2.2001, 138/690/1999 ja 139/690/1999, Skanska Pohjanmaa Oy ja YIT-Yhtymä Oy Pohjansepot.

⁶³ Liite 18, Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 10.11.1999 toimittama kirje.

6.11.2006

liikesalaisuutena] euroa.⁶⁴ Kilpailuvirasto on seuraamusmaksua esittäessään kiinnittänyt huomiota myös:

- a) Lastentarvikkeen rikkomusten selkeään, kilpailua rajoittavaan tarkoitukseen sekä rajoituksen kohdistumista koko Suomen alueelle;
- b) Lastentarvikkeen piittaamattomaan suhtautumiseen viraston 10.11.1999 toimittamaan kirjeeseen kilpailusäännösten sisällöstä;
- c) Lastentarvikkeen piittaamattomaan suhtautumiseen viraston 9.7.2004 lähettämään vastinepyyntöön, jossa todetaan Lastentarvikkeen menettelyn lainvastaisuus
- d) rajoitusten pitkään keston;
- e) rajoitusten päättymiseen vasta viraston toistuvilla toimenpiteillä.

- 91. EY:n perustamissopimuksen 81 artikla on ollut Suomessa velvoittavaa oikeutta vuodesta 1995. Kilpailuvirasto katsoo, että Lastentarvike Oy on rikkonut EY:n perustamissopimuksen 81 artiklaa 28.9.2002-31.10.2005 ja kilpailunrajoituslain 4 §:ää 1.5.2004-31.10.2005.
- 92. Kilpailuvirasto esittää EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja kilpailunrajoituslain 4 §:n vastaisesta menettelystä seuraamusmaksua ajalta 1.5.2004-31.10.2005. Kilpailuvirasto esittää seuraamusmaksun suuruudeksi satatuhatta (100.000) euroa.

10 Sovelletut säännökset

- 93. EY:n perustamissopimuksen 81 artikla.
Neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta, 3 artiklan 1 kohta.
Laki kilpailunrajoituksista (480/92) 1 a §, 4 §, 5 § ja 7 §.

Ylijohtaja

Juhani Jokinen

Erikoistutkija

Charlotte Leskinen

---

⁶⁴ Liite 17, Lastentarvikkeen 8.8.2006 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön.

6.11.2006

Tiedoksi:

Lastentarvike Oy (c/o asianajaja Juha Pöytäniemi, Asianajotoimisto Juha Pöytäniemi Oy, Mikonkatu 6 C, 00100 Helsinki)

Kauppa- ja teollisuusministeriö (julkinen versio)

Liitteet:

- 1 Oy Oratel Ltd:n virastolle 23.9.2002 lähettämä toimenpidepyyntö
- 2 Kilpailuviraston 9.12.2002 Lastentarvikkeelle toimittama kirje
- 3 Lastentarvikkeen Kilpailuvirastolle 20.12.2002 lähettämä telefaksi
- 4 Lastentarvikkeen 27.12.2002 toimittama jälleenmyyntisopimus
- 5 Kilpailuviraston Oy Oratel Ltd:lle 18.2.2003 lähettämä selvityspyyntö
- 6 Oy Oratel Ltd:n 25.2.2003 toimittava vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön
- 7 Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 9.7.2004 lähettämä vastinepyyntö
- 8 Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 5.11.2004 lähettämä telefax
- 9 Lastentarvikkeen 21.4.2005 virastolle toimittama vastine
- 10 Kilpailuviraston eräille kauppiaille 6.9.2005 lähettämä kirje
- 11 Kilpailuviraston 23.9.2005 lähettämä päätösluonnos selvityksen kohteena olleiden kilpailunrajoitusten lopettamiseksi
- 12 Kilpailuviraston 23.9.2005 lähettämä esitysluonnos seuraamusmaksun määräämiseksi
- 13 Lastentarvikkeen 20.10.2005 virastolle toimittama vastine Kilpailuviraston esitysluonnokseen
- 14 Lastentarvikkeen 24.10.2005 virastolle lähettämä lisäselvitys
- 15 Lastentarvikkeen muutettu jälleenmyyntimallisopimus
- 16 Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 11.7.2006 lähettämä selvityspyyntö
- 17 Lastentarvikkeen 8.8.2006 toimittama vastine Kilpailuviraston selvityspyyntöön
- 18 Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 10.11.1999 toimittama kirje
- 19 Kilpailuviraston Lastentarvikkeelle 26.4.2005 lähettämä sähköposti
- 20 Lastentarvikkeen Kilpailuvirastolle 9.5.2005 toimittama hinnasto